

УДК 821.161.2.02'06І.Денисюк

ЧОГО ВЧИТЬ ФРАНКОЗНАВЧА ШКОЛА ПРОФЕСОРА ІВАНА ДЕНИСЮКА

Тарас ПАСТУХ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна*

У ювілейній статті з нагоди 80-ти річчя професора Івана Денисюка окреслено актуальні й повчальні здобутки його франкознавчої школи. Автор простежує процес формування Івана Денисюка як дослідника-франкознавця та літературознавця загалом.

Ключові слова: Іван Денисюк, франкознавство, методологія, літературний процес, стиль.

Традиція ювілейного вшанування є не лише встановленим у суспільстві звичаєм попросту виявляти належну повагу до людини, яка прожила якийсь відтинок часу. Ювілей часто виступає каталізатором процесу самоосмислення ювіляра. І в цьому сенсі ювілейне святкування має глибокий сенс. Річ у тім, що людина у певні моменти життя потребує озирнутися назад, оглянути свій життєвий шлях, проаналізувати його та зробити певні підсумки. Зовнішніми спонуканими до такого самоаналізу виступають, власне, круглі дати. Оточення, а ширше – суспільство, долучається до цього процесу, додає своє вагоме та належне слово. У підсумках та вшануваннях можуть поєднуватися нові моменти самоусвідомлення із цілісним баченням свого творчого доробку, глибока радість та гордість за зроблене із затаєним жалем за згаяним і втраченим. А також визнання праці ювілянта з бажанням наслідувати його діяльність, захоплення масштабами цієї праці із прагненням творчо її засвоїти.

Чого вчить франкознавчий доробок професора Івана Денисюка? Людини, яка здобула досить широке наукове визнання (утримаємося тут від окреслення його географічних широт) і яка на факультеті свого університету отримала справді “народний” титул – Професор. Цей титул І. Денисюк здобув задовго до дисертаційного захисту та відповідного посадового призначення. У ньому є відгомін загального визнання наукових здобутків, повага до ґрунтового й гнучкого мислення, зачарування експресивним лекторським словом, захоплення своєрідним характерництвом – усе те, що творить справжні й дійсно глибинні виміри образу Професора.

Питання, поставлене у заголовку статті, виразно формулює цьогорічний 80-літній ювілей Івана Денисюка. Адже на доброму прикладі завжди можна чогось навчитися. В теперішню постмодерну та посттоталітарну добу – із характерними для неї радикальною негацією, новітнім викривленням духовних координат та заниженням естетичних критеріїв, виразною інерцією за давних тоталітарних комплексів, зашореним баченням й мисленням – звернення до

зразків справжнього академічного літературознавства є повчальним, дає у певних випадках добрі уроки.

Академічне літературознавство для своєї ферментації мусить мати кілька складових. Насамперед воно вимагає великої підготовчої роботи у набуванні отого солідного наукового багажу, який допомагає бачити літературне явище в глибоких діахронних та широких синхронних ракурсах і взаємозв'язках. Академічний багаж також націлює на стереометричне охоплення того чи іншого літературного феномену (його полігенези, широких контекстних пов'язаностей тощо). Іншими словами, солідна начитаність та обізнаність відводять від небезпеки однобічності, вузькості погляду, а, подекуди, й від новітнього "відкриття Америки". Незрідка дехто з сучасних літературознавців на одному факті робить сім висновків. А має бути навпаки.

У контексті української культурної та літературознавчої ситуації гостро стояла й стоїть проблема знання іноземних мов. Недостатнє чи здебільшого незадовільне володіння мовами культурно розвинених західноєвропейських націй (мова у цьому випадку йде суто про західну порівняльну перспективу) – одна з промовистих і прикрих ознак пострадянської доби. У літературознавстві означена проблема набуває особливої актуальності. Адже знання мов дозволяє безпосередньо й у ширшому варіанті (без вибіркового посередництва перекладача) ознайомитись із літературознавчими поглядами, рішеннями й висновками інших наукових шкіл; дає змогу рухатись у межах двох культурних просторів (свого та чужого) й таким чином доходити до цікавих, часом несподіваних компаративістичних висновків.

Вивчати іноземні мови І.Денисюк розпочав ще у школі, вкорочуючи чималу дорогу від дому до школи упертим заучуванням складної граматики німецької мови. Слова він почав зубрити за словником згідно з алфавітом. *Abgrund* – прірва – одне з перших слів того словника. Заучування німецьких слів було, власне, поступовим виходом із темного провалля неосвіченості. Свої знання німецької він удосконалював трохи в гімназії у Бресті* та у Львівському університеті. В університеті І.Денисюк береться за вивчення англійської. "Що, вирішив працювати на англійську розвідку?!" – кепкують деякі однокурсники**. З одного боку атмосфера обскурантського ставлення до вивчення іноземних мов, а з другого – прагнення набути глибшої та ширшої освіти. Пізніше на гуртках І.Денисюк вивчає французьку та італійську мови. Всі ці наполегливі й вперті студії не пропали даремно. Фаховим дослідником-компаративістом, щоправда, Іван Денисюк не став. Зрештою, він не ставив собі це за мету. Але знання мов (до згаданих додалися пізніше чеська та болгарська) виявилось необхідним у процесі його наукового розвитку та дослідницьких пошуків. Саме завдяки мовній

* Варто зауважити, що наприкінці 1930-х рр. на Західному Поліссі на зміну польській владі приходить радянська. Відтак гімназія реорганізується в школу, мова викладання з польської змінюється на російську. Учні новоутвореної школи змушені були оперативним пристосовуватися до нових мовних вимог.

** У теперішньому часі І.Денисюк іноді іронізує над тими дослідниками, котрі у своїх працях ніколи не використовують "латинської абетки".

освіченості І. Денисюк зміг засвоїти здобутки європейського літературознавства в галузі генології й відтак вибудувати міцні підвалини для власної концепції жанру новели. Як франкознавцеві це допомогло по-новому інтерпретувати малу та велику прозу письменника не лише в ракурсах генології, а й психологізму, герменевтики тексту.

Semper tiro – таким майбутній професор І. Денисюк був ще змалку. У ранньому дитинстві він напам'ять вивчає буквар “Зірка”, у дошкільному віці, забившись у бур'янах, на листках будяків пише колючкою з груші, намагається читати під час монотонного виконання сільської роботи. Уперто долає щодня багатокілометрові відстані до школи у сусідньому селі Заболотті, а потім до гімназії у Бресті. Учителювання у початковій школі, до того ж у три зміни, супроводжувалось невситимим поглинанням книжок із районної бібліотеки. Навчання в університеті, а його І. Денисюк розпочав у досить пізньому віці, у 24 роки, було наполегливим й систематичним. Академік М.Возняк, великий працелюб, особисто приносив І. Денисюкові книжки із спецфондів наукової бібліотеки (колишньої бібліотеки НТШ у Львові). Студент, а потім аспірант, І.Денисюк учився заповзятливо й уперто – аж доки через утому не починала боліти голова. Подальша викладацька праця І. Денисюка у стінах Львівського університету йшла у парі з інтенсивною самоосвітою, підтверджуючи золоте правило справжнього Учителя – *Professor semper tiro*. Отже, бачимо, як спраглий знань хлопець із далекого поліського села, незважаючи на матеріальні й інші труднощі (зокрема довелося долати стереотипи патріархального життя: “з книжки хліба не їстимеш”, – казали йому), в умовах нестерпного ідеологічного пресингу, що його чинили на студентів радянського вузу (І.Денисюка свого часу ледь не відрахували з університету за протест проти виключення зі студентських лав Романа Іваничука), все-таки здобуває вищу освіту, відтак закінчує аспірантуру.

Певні моменти його життєвого шляху надаються до типологічних зіставлень із моментами біографій Тараса Шевченка, Івана Франка і навіть з образами в художньому тексті. Так у повісті Степана Васильченка “Талант” сільський учитель пізніми вечорами вперто готується до вступу в інститут. І.Денисюк прагне знань і здобуває їх, до того ж не завдяки долі, а, радше, усупереч їй. Таке прагнення активізує волю, визначає самоскерованість та талант, певним чином впливає на формування особистості. Воно, як ми бачимо, допомагає долати перешкоди на шляху до досягнення мети. Вольовитість – одна з необхідних психічних властивостей справжнього науковця. І.Денисюк любить повторювати, що для наукової роботи необхідно “відкараскатись” від усього зайвого й спрямувати всі зусилля на досягнення мети. Здатність концентрувати силу волі є вродженою, але її можна розвивати.

І.Денисюк багато читає, прагне набутти широких і всебічних знань у літературознавстві. До цього його заохочував, зокрема, М.Возняк, який вимагав від своїх студентів та аспірантів знання усього українського літературного процесу. Згодом зовнішніми стимулами широкої освіти були доручення кафедри української літератури, на якій працював І.Денисюк. Ставши викладачем університету, він читає різні курси – історію української літератури першої та

другої половини XIX ст., кінця XIX – початку XX ст., усю її історію (на підготовчому відділенні), літературу народів СРСР, вступ до літературознавства, спецкурси з творчості І.Франка, Лесі Українки та М.Коцюбинського, спецкурс з методології літературознавчих досліджень.

Наприкінці 1980-х рр. І.Денисюк очолює Інститут франкознавства, редагує франкознавчі збірники, намагаючись реформувати їх згідно з новими здобутками науки. Його спецкурс з творчості І.Франка базувався на принципах історичної поетики жанру, концепції якої дослідник опрацював у докторській дисертації “Розвиток малої прози XIX – початку XX ст.” У 1990-х рр. І.Денисюк перейшов на новоутворену кафедру української фольклористики й там почав читати лекції та спецкурси з українського фольклору. Ця обширна викладацька діяльність хоч і відводила від цілеспрямованої наукової праці, але в той же час розширювала історико-літературне та теоретичне виднокола вченого*.

Наслідком широкої освіченості став розважливий, послідовний та доказовий спосіб мислення І.Денисюка. Для його літературознавчих праць характерне не лише добре знання літературного процесу, не тільки різнобічний та широкий погляд на те чи інше мистецьке явище, а й необхідна наукова системність. Привертає увагу об’єктивність наукового мислення І.Денисюка. Його висновки є результатом здебільшого оптимально можливої взаємодії тих чи інших схем, концепцій та теорій дослідника із літературним матеріалом, фактами тощо. І.Денисюк не нав’язує категорично своїх висновків, у певних випадках він свідомо наголошує на відкритості проблеми, на відсутності остаточних й вичерпних відповідей. Не можна не помітити комплексності наукових розробок І.Денисюка. Так, у франкознавстві він опрацьовує цілу низку прозових текстів в ракурсі *close reading*. І.Денисюк, зрештою, став засновником Львівської франкознавчої школи інтерпретації художнього твору. Окрім того, він розглядає проблему наукових і світоглядних принципів вченого, критика та письменника І.Франка. Розробляє питання методології франкознавства та вказує на його “здобутки, втрати й перспективи”; здійснює серію публікацій невідомих матеріалів, що прямо чи опосередковано торкаються біографії І.Франка, його творів тощо. Розвідки й дослідження І.Денисюка не пропонують постановки маргінальних питань, а прагнуть охопити центральні, основоположні проблеми галузі.

І.Денисюк учить своїх вихованців дотримуватися системності та об’єктивності в опрацюванні літературних фактів та їх осмисленні. Він часто любить повторювати, що треба добре знати літературний процес, не перекручувати фактів, дотримуватися необхідної наукової логіки. “Недовчений гірше невченого” – це прислів’я стосується переважно молодих дослідників. Та іноді хиба недовченості, а точніше однобічності, не зникає з часом. Молодечє прагнення

* Показовим в цій ситуації є такий епізод. Відомий тепер своїми категоричними й подекуди досить оригінальними висловлюваннями критик колись запропонував І.Денисюкові заклад: відгадати, кому належить авторство однієї сентенції. Денисюк виграв цей заклад, отримавши у подарунок “Замок” Ф.Кафки польською мовою. Між іншим, він же і захопив цього критика посилено вивчати англійську мову. Зараз той виступає і в іпостасі перекладача.

відразу схопити епістемологічного бога за бороду, досягнути результатів скоро й найменшими зусиллями, швиденько притулити найходовішу та наймоднішу теорію до там-сям вихоплених фактів тоді переростає в упереджені, викривлені і навіть цілковито перекручені концепції більш чи менш знаного науковця. Відтак у вічі впадає велика відстань між твердженнями й висновками такого “молодого” думками – та не роками – дослідника й фактами, а точніше об’єктивною системою фактів. І це викликає подекуди веселі, а подекуди сумні роздуми. І.Денисюк завжди гостро реагує на брак об’єктивності та тенденційності: “А ви про те читали?! А ви це знаєте?!” Такі промовисті питання він ставить своїм учням або дослідникам, котрі у тому чи іншому випадку не виявили належної системності та неупередженості. Слід сказати, що Львівська франкознавча школа від самих своїх початків – О.Огоновський, пізніше М.Возняк і далі – переважно завжди йшла, умовно кажучи, від фактів до узагальнень, а не навпаки. У такому підході була і є своя небезпека загрузнути у матеріалі, засісти у “причинкарстві” й відтак не піднятися до потрібного рівня глобальних теоретичних узагальнень. Але саме такий підхід є методологічно виправданим у вихованні молодих наукових сил; він дає добре й тонке “відчуття землі”, яке дуже придасться у майбутньому. “Треба йти по камінцях”, – жартує Професор.

У сучасному літературознавстві посилюються деструктивні тенденції у певній частині критиків. До того ж такі тенденції мають тотальний характер. Під гаслом “справжньої критики” ці літературознавці проробляють з пісочком усіх і вся, окрім оточених у своєму колі респектом кількох модних “священних корів”. Їхні критичні зауваження подекуди мають під собою підставу – це слід визнати. Але загальна тенденція веде до ігнорування й приниження здобутків українського літературного процесу, іноді до цілковитого заперечення його певних позитивних виявів. Схема такого критичного підходу дуже проста: скерувати всю увагу на несуттєве та дрібничкове й за цим не побачити важливого й основного – за кущами не помітити лісу.

Інший приклад критичного підходу пропонує І.Денисюк. У своїх дослідженнях він виявляє принцип конструктивної критики, за якою стоїть бажання бачити українську літературу самотньою та повноцінною, а літературознавчий процес справді науковим – якісним, об’єктивним, системним. Його критичні зауваження, власне, скеровані на творення такої науковості. Про це, зокрема, свідчать рецензії І.Денисюка на низку франкознавчих праць. Його критичний погляд разом з масштабним та тонким усвідомленням проблем сучасного франкознавства породили глибокий та обширний аналіз стану й перспектив розвитку франкознавства на сучасному етапі. Статті “Перебудова і франкознавство”, “Франкознавство: здобутки, втрати, перспективи” та ін. ще довго залишатимуться актуальними. Причина не тому, що франкознавство начебто розвивається надто повільним темпом, а в тому, що автор статей накреслив глобальні його завдання.

І.Денисюк гостро реагує на придирки наших діаспорних, а за ними й “тубільних” ревізорів Франка. Різко осуджує заяви на кшталт “Трагедія Франка полягає в тому й тому...” “Яка трагедія?! Якби Франко написав тільки “Зів’яле листя” або “Мойсея”, то й вже б був письменником світового формату. Він написав понад шість тисяч творів, і серед них чимало неперевершених шедеврів.

Інша справа, що ревізори не хочуть читати або не доросли до розуміння *salokszaltu* того феномена, котрий зветься Франком”, – говорить І.Денисюк.

Франкову концепцію національної літератури він представив на Другому міжнародному конгресі українців у 1993 р. Вона складається з таких основних тез: 1) кожна національна література є органічним сплавом оригінальних різномірних місцевих елементів та елементів, засвоєних з чужих літератур і своєрідно трансформованих на національному ґрунті; 2) студіювати й оцінювати літературу необхідно з погляду її специфіки, що скристалізувалася у певних умовах і виконує свою національну місію; 3) національна специфіка письменства може бути визначена лише шляхом порівняння з іншими літературами. Актуальність цих положень, на жаль, в українському літературознавстві не зникла й дотепер. На це впливають фактори уже не-літературного характеру: постколоніальний статус цього літературознавства, сучасна суспільно-політична та ідеологічна ситуація тощо. Франкова концепція відразу знімає одну надуману й непомірно роздухану проблему. Вона полягає у визначенні координат вимірювання літературного процесу – західноєвропейський (американський) або український. Представники одного табору роблять закиди опонентам у неорганічності та космополітизмі, представники іншого – у консервативності та вузькоглядності. Оця суперечка ведеться віддавна й перегукується з аналогічною проблемою “западників” і “почвенників” у російській культурі. Тим самим підтверджується її тоталітарне походження. І.Франко у своїй концепції звів ці дві антагоністичні складові в органічно-діалектичний синтез. Тож він чітко сформулював основне положення, яке повинні усвідомлювати компаративісти: кожна національна культура потребує освіжуватись інгаляцією чужорідних впливів при одночасній націоналізації їх на автохтонному ґрунті.

І.Денисюк у своїй роботі успішно використовує цю концепцію. Своїх учнів він вчить критично ставитись до схем, які не враховують власне української літературної специфіки. Адже саме ця специфіка гідно представить українську літературу у загальноєвропейському контексті як самобутню та оригінальну його складову. З іншого боку І.Денисюк скеровує на використання аналогій з інших літератур, вимагає включення широких співставлень у дослідницький актив. І що найважливіше, дослідження І.Денисюка так чи інакше підпорядковані розбудові національної концепції української літератури, яку він бачить у Франковій парадигмі. Про це, зокрема, свідчить корпус його франкознавчих праць. І.Денисюк підхоплює та продовжує українську націотворчу культурну ідею, котру в Галичині сформував І.Франко і яка з того часу стала органічною світоглядною настановою для більшості західноукраїнських культурних діячів. До розбудови згаданої концепції він закликає своїх учнів. Вони долучаються до цієї роботи у міру своїх сил та можливостей.

Суттєві й неперехідні культуротворчі настанови, націленість на поетику художнього твору, розуміння психології автора та його героїв – ці чинники призвели до того, що дослідження І.Денисюка не втрачають своєї актуальності. Звичайно, приходять нові наукові школи, з’являються новітні методологічні підходи, відтак щось, позбувшись своєї гостроти, відходить в історію, щось взагалі відмирає. Наука про літературу не стоїть на місці. Але ці чинники несуть

універсальну культурну й філологічну проблематику. Її якісне вирішення ставить літературознавчу працю в ранг суттєвих. А час згодом може залучити цю працю до кола класичних й неперехідних.

Від самого початку І. Денисюк був зацікавлений серйозною науковою працею, глибина його дослідницьких пошуків з часом зростала. Тому у роки тотального ідеологічного пресингу, котрий в Галичині у 1950–70-х рр. був особливо відчутний, він зумів робити досить пристойні, якісні і навіть високоякісні філологічні розвідки. Відчуття та розуміння справжніх наукових завдань викликали внутрішній опір до насаджуваних у тодішньому літературознавстві вульгарно-соціологічних принципів. Незалежність дослідницької позиції виявлялася у постановці проблем, способі їхнього вирішення. За це І.Денисюка критикували запопадливі прибічники радянських партійних настанов. Їхні закиди були не лише не-науковими, а й подекуди навіть фантазмагоричними. Тож авторові монографії “Розвиток української малої прози XIX– поч. XX ст.”* дехто з членів кафедри української літератури Львівського університету робив закиди у: прославлєнні фашизму (за використання новелістичних теорій німецьких романтиків); популяризації “Солідарності” (за цитування польських письменників та літературознавців. Спроби виправдатись, наприклад, що Еліза Ожешко давно померла, не брались до уваги: “А може, вона ще живе і належить до “Солідарності!”); здійсненні ідеологічної диверсії – протягування українського буржуазного націоналізму (покликання на рецензію А.Ніковського); використанні фрейдистського терміна (“потік свідомості”); відсутності соціології й формалістичності дослідження [див.: 1; с. 4–3]. І.Денисюк подав ці зауваження у передмові до другого видання монографії як показовий момент її створення. Тепер таку голобельну критику можна оформити як окремий текст із підписом “no comments”. Але в той час оці кафедральні “розноси” творили не такі вже й кумедні епізоди, були не такими собі жартами дотепних колег.

І. Денисюк не бажав поступатися своєю науковою принциповістю і таки не поступився нею. Звичайно, певну данину духові часу довелось заплатити. Але ця данина була порівняно мала. Так, при упорядкуванні збірника франкознавчих праць І.Денисюка тільки одну статтю автор вирішив не передруковувати. Решта статей із незначними змінами та стилістичними правками була опублікована цілковито й у повному обсязі. Збірник має добру та якісну наукову основу, не несе ніяких вульгарних соціологічних викривлень тощо. Цікавим у цьому плані є ще один факт: 1968 р., понад 35 років тому, І. Денисюк публікує статтю “Про родово-видові особливості “Сойчиного крила”, де вперше у власній практиці застосовує герметичний аналіз одного твору. Жанровий та психологічний аналіз, розгляд поетики цієї Франкової новело-повісті були настільки глибокими та повними, що пізніші намагання дослідників по-своєму розглянути цей твір уже не додали нічого істотного.

* Десять років машинопис роботи пролежав “у шухляді”, оскільки видавництва не наважувались його друкувати.

Безперечно, що І. Денисюк був пов'язаний зі своєю добою. Як творча особистість, він завжди реагував на позитивні ідеологічні зміни в суспільній атмосфері. Хвиля національно-духовного піднесення шістдесятництва – хоч і не дуже тривала – викликала у нього внутрішнє захоплення. З захватом і наснагою І.Денисюк береться за написання докторської, яку досить швидко завершує. Щоправда, захисту довелося чекати майже 15 років. А з початком розвалу Радянської імперії наукова продуктивність І. Денисюка зростає майже удвічі. Про це свідчить його бібліографічний покажчик за 1986–1993 рр. Період кінця 1980–90-ті рр. знаменував не тільки кількісну, а й якісну інтенсифікацію Денисюкових досліджень.

Окрему увагу викликає стиль дослідження І. Денисюка. Поняття стилю дослідження тут слід розуміти широко, в ракурсі специфіки літературознавчого дискурсу. Останній термін І. Денисюк недолюблює через його широкі семантичні асоціації, котрі ведуть до розмивання необхідних для терміна меж. Відомий франкознавець вчить писати чітко та зрозуміло, так як свого часу писав сам І.Франко. Нечіткий, надмірно ускладнений виклад думок І.Денисюк називає “туманологією”. Він вважає, що будь-яку, навіть найскладнішу, проблему можна викласти дохідливою і зрозумілою мовою. Також обстоює необхідність сконденсованості та компактності письма. “Немає такої проблеми, якої б не можна було в основному викласти на п'ятнадцяти сторінках”, – повторює він сентенцію професора М.Рудницького, який за приклад ставив сформульоване на кількох сторінках відкриття Ейнштейна.

Літературознавчий дискурс І.Денисюка цікавий своєю проблематикою, способом викладу та мовним оформленням – стилем у вузькому значенні. І.Денисюк береться за цікаві проблеми, точніше осмислює та подає їх так, що вони постають привабливими, інтригуючими, в оригінальному рішенні. У способі викладу він іноді використовує експресивний факт, котрий дає змогу досягнути сенсу усій ситуації. А інколи відшукує психологічно обґрунтовані мотиви, які визначають на перший погляд незрозумілі механізми поведінки тієї чи іншої постаті. Проблема “розбронзування” письменників, що так назріла в українському літературознавстві наприкінці 1980-х р., І.Денисюк вирішував уже віддавна. Він завжди вчив бачити їх безпосередньо, “зблизька”, живими людьми. Але у своїх дослідженнях І.Денисюк бачить не тільки “людський, надто людський” бік певної постаті. Він здатний усвідомити та представити й інший її бік – силу, велич, талант. А це основне в науці про історію літератури. Такий комплексний і продуктивний підхід є повчальним в умовах сучасної літературознавчої ситуації, коли частина дослідників під гаслом “нового погляду” переважно скерувала свою увагу на виявлення різноманітних психічних комплексів, пристрастей та уподобань. Мало того, що “людські” виміри тої чи іншої особи тут заступають або перебивають виміри творчі. Іноді якісь незначні або двозначні факти з її життя у збудженій уяві такого дослідника перетворюються на беззаперечні й красномовні свідчення певної патології. Насправді ж вдячний матеріал для психоаналітичного розгляду представляють радше не діячі культурного процесу, про яких йде мова, як самі дослідники, котрі упереджено й цілеспрямовано вишуковують та вифантазовують аномалії.

Автор збірника “Невичерпність атома”, як вже було сказано, вчить писати чітко й зрозуміло. Та в той же час він заохочує писати цікаво й нешаблонно, оформляти своє мислення у сильних та свіжих метафорах, у міцних й сягнених метоніміях. І.Денисюк любить повторювати слова С.Шаховського, котрий казав: “Якщо перше речення статті мене не зацікавлює, то далі я її не читаю”. Безбарвний та шаблонний стиль І.Денисюк називає “залізобетонним”.

Не можна не помітити, що у 1980–90-х рр. у текстах І.Денисюка посилюються естетичні наголоси. Краса та сила художнього твору, до яких у нього завжди було тонке чуття, наснажують дослідника. Він відходить від нейтральної академічної оповідної манери, витворюючи свій, суто денисюківський, лірико-есеїстський стиль. Та при тому його розвідки не втрачають своєї наукової глибини.

І.Денисюк розкошує в слові, цікаво активізуючи його приховані образні потенції. Іноді віртуозна гра зі словом переростає у своєрідне естетичне сибаритство. Тоді І.Денисюк жартівливо влаштовує різні інсинуації, дотепно дописує завершення певних епізодів з художніх творів тощо. Його підробки листів Лесі Українки та І.Франка вводили в оману не тільки його колег в університеті, а й фахових дослідників-текстологів у Києві. Це свідчить про рідкісне відчуття стилю не лише окремого письменника, а й глибоке розуміння духу його часу. І.Денисюк уміє користуватися різними стильовими манерами, так само як безпосередньо комбінувати синтетичні та аналітичні дослідницькі форми. Учні його школи вчать цінувати естетичну ауру художнього твору, прагнуть випрацювати власну стильову майстерність.

Протягом усієї статті не було названо однієї властивості, яка найповніше представляє І.Денисюка і наснажує перелічені академічні риси магічною силою, надає їм особливості глибини та цінної неповторності. Ця властивість – талант. Відомо, що він дається від природи. Талант І.Денисюка, власне, нагадує багату, щедрю й розтратливу Природу. Свій талант він нерідко бездумно марнував, не ставлячи цілей належної величини; не цілеспрямовано витрачав на різнобічні малоформатні завдання. І.Денисюк зробив чимало, але міг зробити більше – такий висновок веде до сфери теорії ймовірності. Та теорія є теорією, а життя – життям. Урешті-решт, хто зміг реалізувати себе повністю, розвинути усі закладені свої можливості?!

За останні п'ять років І.Денисюк, наближаючись до свого 80-річчя, опублікував тридцять вісім праць, серед них чотири книжки. П'ятнадцять статей подано до друку. Загалом під його керівництвом захистили дисертації – кандидатські та докторські – вісімнадцять “молодих духів” (І.Франко). молодим науковцям він “підказує” оригінальні концепції наукових досліджень, радіє з їхніх успіхів.

Немало українських дослідників скористалися й зараз послуговуються його настановами, вказівками, порадами. А переважна більшість львівських франкознавців свого часу сиділи за партами наукової школи І.Денисюка. Його літературознавча школа вчила й зараз навчає добре. Аби тільки було бажання вчитись...

[1] Денисюк І.О. Передмова // І.О.Денисюк. Розвиток української малої прози ХІХ– поч. ХХ ст. – Львів, 1999. – 277 с.

WHAT INSTRUCTS THE FRANKOKNOWLEDGE'S SCHOOL OF PROFESSOR IVAN DENYSIUK

Taras Pastukh

*Ivan Franko National University of Lviv Philology Department
Universytetska st., 1, UA-79000 Lviv, Ukraine*

In the jubilee article on the occasion of 80-th anniversary of professor Ivan Denysiuk is defined the actual and instructive achievements of his frankoknowledge's school. The author traces the process of the formation of Ivan Denysiuk as researcher-frankoknowledge and literary man.

Key words: Ivan Denysiuk, frankoknowledge, methodology, literal process, style.

Стаття надійшла до редколегії 05.07.2004
Прийнята до друку 14.10.2004